

GROOT EN KLEIN

Merkwaardig. Terwijl de wereld een spektakelstuk geworden is, waarbij het ene hoogtepunt het andere hoogtepunt opvolgt, lijkt het theater stil te staan. Alleen Jan Decorte vindt binnen *Vulvania* de ruimte om meteen zijn commentaar te spuien en Maatschappij Discordia opent met *Zestien Scènes* de ideologische discussie op het toneel. Een jongere generatie Vlaamse theatermakers lijkt zich ondertussen meer en meer van de werkelijkheid te verwijderen in een esthetiek die resoluut kiest voor grote middelen. Ivo Van Hove levert met *Lulu* en *Richard II* twee grote zaalproducties af. Guy Joosten werkt in *Zomergasten* met zeventien acteurs. Dirk Tanghe regisseert in *Christus wordt weer gekruisigd* een groot ensemble met bijna veertig figuranten op een immens plateau.

Marianne Van Kerkhoven en Hildegard De Vuyst gingen deze theatermakers te lijf met een reeks bedenkingen over politiek, monumentaliteit, psychologie en het (on)voltooide kunstwerk. Bedenkingen waarvan de samenhang aangevoeld maar niet bewezen is. Luk Van den Dries verbindt de noties revolutie, volk en fascisme aan *La Mission/Au Perroquet Vert*, *Zomergasten* en *De Golf*. Voorlopige conclusies laten zich samenvatten als "Wij komen maar langzaam vooruit" (Beckett en Strauss).

I. Politiek

Eén. De politieke werkelijkheid, zoals die ingericht werd na WO II, bestaat niet meer. De beelden die we in ons droegen omtrent een Westen en een Oosten, omtrent het zwart en het wit van een autoritair communisme en een burgerlijke democratie hebben hun oude betekenis verloren.

We moeten daar opnieuw over nadenken. Dat hadden we al veel eerder moeten doen.

Twee. Wat het meest bang maakt: die euforie van het Westen, dat nauwelijks verholen leedvermaak van hogehand, dat triomfantelijk zie-je-wel-dat-wij-gelijk-hadden. Omdat de mislukking van het communistisch 'avontuur' nu wel duidelijk bewezen is. Wat is hier bewezen? Dat er enorme fouten werden gemaakt. Dat het Westen evenmin een paradijs is.

Drie. "Het volk is nog steeds verdrietig en blijft wantrouwig" (een oude Roemeen, op de televisie). Ontredding over hoe het verder moet. De oude waarden die te veel pijn doen. De nieuwe die er niet zijn. "*Big parts of the soul are exhausted. For deep people these changes are difficult. When you get angry, either you perish or you find your*

way? But in what direction?" (Andreï Bitov, Russisch schrijver, een gesprek).

Vier. En voor het Westen, in zijn euforie, heeft 'socialisme' - tenzij de weke sociaal-democratische interpretatie ervan - nu geen inhoud meer. Waar zit de generatie van 68 om dit tegen te spreken?

Vijf. Socialisme opnieuw teruggedrongen in het gebied van de utopie, maar daardoor niet minder werkelijk. Hoop als kracht. Verlangen als motivering.

Zes. Wachten op de kunstenaars die uitspraken doen over wat er in de wereld vandaag aan de hand is. *Zestien Scènes* van Maatschappij Discordia is op dit vlak een eerste, verheugende ervaring.

In die tijd ging ook de reus Beckett dood. Men herinnerde zich dat hij Wachten op Godot geschreven en de Nobelprijs geweigerd had. En niet veel meer dan dat.

II. Monumentaliteit

1. Als huizen paleizen worden krijgt 'wonen' een andere betekenis. Het verandert van natuur. Bij het uitvergrooten van alle maten lijkt het contact

met wat tastbaar menselijk is, verloren te gaan. Alsof de werkelijkheid uitgedreven wordt. In een paleis is meer vormelijkheid dan innerlijkheid, meer openbaarheid dan intimiteit. Toch bestaan ze, de grote bouwwerken, waarin ondanks het monumentale karakter een ziel aanwezig blijft. Maar ze zijn zeldzaam: het theater van Epidauros, de binnenruimte van de kathedraal van Amiens, het marktplein van Salamanca...

2. In de podiumkunsten - uiteraard in opera; en elders onder invloed van de opera? - gaat het hanteren van monumentale middelen vaak gepaard met een verlies aan innerlijkheid; de ziel glipt weg, wat blijft zijn grote lege gesimplificeerde vormen. Als grote vormen leeg zijn, krijgen de afmetingen bijna de facto een imponerend karakter: zij dienen om te verbluffen, indruk te maken, te verhullen dat inhoud verloren ging.

3. Met grote middelen kunnen werken is geen technische, maar een artistiek-inhoudelijke opdracht. Grote middelen moet je 'verdienen': om simplistische dingen te vertellen heb je ze niet nodig. Pas wanneer de complexiteit van de creatie in lijnen, gebeurtenissen, personages of welke bouwstenen dan ook zo groot geworden is, dat de